

ברנדונק

(Breendonck). מחנה מעצר משטרתי בבלגיה, ליד הכפר ב' באזור בראבאנט שבפרובינציה הפלמית אנטוורפן, מדרום לעיר אנטוורפן. בראשית המאה ה-20 נבנה בצומת הדרכים שמאנטוורפן לבריסל וממכלן (מלין) לדנדרמונדה (Dendermonde) שליד הכפר ב' מבצר מוקף בתעלת מים, כחלק מחגורת ביצורים. מידות המבנה, הקיים עד היום, הן X200 300 מ' לערך.

בסוף אוגוסט 1940 הפכו הגרמנים את המקום ל'מחנה מעצר משטרתי' (Polizeihaftlager). ב-20 בספטמבר הובאו למקום 20 העצירים הראשונים, בעיקר עצירים פוליטיים ויהודיים זרים.

המחנה היה בפיקוח משטרת הביטחון ונוהל בידי אנשי ס"ס. השומרים היו חיילי ורמכט, ומסוף 1941 נוספו אליהם אנשי ס"ס בלגיים. מפקדו הראשון של המחנה היה שטורמבנפירר פיליפ שמיט, והשני, מ-1943, האוסטרי קרל שנוטר. המפקד לענייני עבודת כפייה היה אונטרשטורמפירר ארתור פראוס, שנודע כדמות האכזרית ביותר במחנה. מפקד המחנה היה כפוף ישירות לקונסטנטין קאנאריס מפקד משטרת הביטחון בבלגיה ובצפון צרפת, ואחר-כך ליורש תפקידו ארנסט אילרס.

תחילה היו התנאים במחנה סבירים למדי, והעצירים היהודים והלא-יהודים לא הופרדו. בסוף 1940 הוחמרו התנאים מאוד, והעצירים ה'ארים' הופרדו מהיהודים במקומות המגורים, אך שתי הקבוצות המשיכו לעבוד זו לצד זו.

בשנתיים הראשונות היו היהודים רוב העצירים במחנה, ואולם, בקיץ 1942, עם תחילת גירוש היהודים מבלגיה ופתיחת מחנה המעבר ליהודים מבלגיה ופתיחת מחנה המעבר ליהודים במכלן, קטן מאוד מספר היהודים בב'. קבוצת העצירים הלא-יהודים היתה מורכבת אז בעיקר מאנשי מחתרת (במיוחד מהשמאל), בני ערובה ואנשי השוק השחור. מעריכים את מספר כול העצירים שהיו כלואים במחנה בכ-3,000 עד 3,600 (7.5% מהם נשים), אך אין מספרים מדויקים. מספר העצירים ששהו במחנה בעת ובעונה אחת היה עד כ-700. לפני המקורות השונים שפורסמו, ואשר בהם לא פורטו תאריכים מדויקים, המספרים הממוצעים הם אלה (כנראה על-פי המצב בסוף כל השנה).

	1944	1943	1942	1941	1940
יהודים		45	50	180	200
לא-יהודים		600	650	450	200

כ-300 איש נספו במחנה מעינויים, התעללויות ותנאים קשים. 450 איש הוצאו בו להורג ביריה, ו-14 בתלייה. 54 יהודים גורשו לאושוויץ, ומ-165 שלא גורשו נספו במקום 65.

התנאים במחנה היו מהקשים במחנות במערב אירופה – בצפיפות, בתנאי התאים, במזון, בעונשים ובעיקר באלימות. את נימת האכזריות קבע הקצין פראוס, ובין השאר טובעו עצירים או נקברו באדמה ואת ראשם השאירו בחוץ, ובהיותם במצב זה הרגום בבעיטות ובמכות. נערכו הוצאות להורג קבוצתיות, בקרב האסירים הפוליטיים, בעיקר מסוף 1942, והן הגיעו לשיאן ערב השחרור, בקיץ 1944.

מאז 1948 אתר המחנה הוא מוזיאון, וב 1954 הוקמה במקום אנדרטה, מעשה הפסל אידל ינקלביץ'.